

FORNYELSE OG MISJON

av

OLAV GUTTORM MYKLEBUST

I

Som kjent har Kirkenes Verdensråd (KVR) valgt som hovedtema for den generalforsamling — den fjerde i rekken — som skal holdes i Uppsala i juli i år, dette ord: «Se, jeg gjør alle ting nye» (Åpenb. 21:5). Det finnes få utsagn i vår bibel som kan sidestilles med dette dynamiske og majestetiske utsagn, talt inn i vår menneskelige tilværelse av den levende Kristus selv, av ham som var og som er og som kommer.

Fornyelsen som det samlende synspunkt for møtet i Uppsala må sies å være et riktig valg, et viktig valg, — fornyelsen i den eskatologiske betydning det siterte ord helt tydelig har i den sammenheng det står i. I en verden preget av oppbrudd og omveltning, av forvirring og usikkerhet, av forkastelse av gamle autoriteter og søken etter nye normer — har ordet om fornyelse i sannhet relevans.

Også Guds folk har fornyelse behov, og det både som fellesskap og som individer. For også her gjærer det, også her stilles det spørsmål, også her gjør sekulariseringen seg gjeldende. Og ikke bare det, men en følelse av utilstrekkelighet vis-à-vis de veldige oppgaver den aktuelle situasjon stiller det kristne arbeid overfor, har fått en nesten uhyggelig makt over sinnene. Ny tro, ny frimodighet, ny beslutsomhet og kraft er, kristelig sett, det som idag trenges mere enn noe annet.

I det fornyelses-perspektiv ordet fra Åpenbaringsboken åpner for oss, står — sentralt og avgjørende — *oppdraget til misjon*. Som vidnesbyrdets tjeneste i og for verden har misjonen en spesiell plass i det nye kosmos Kristus som Herre og Frelser er i ferd med å skape. Misjonen er veien til virkeliggjørelsen av

den nye tilværelse, den nye menneskeslekt, den nye himmel og den nye jord.

Når det forberedende dokument for generalforsamlingens sesjon II (som skal behandle kirkens misjonsdimensjon), har fått overskriften «Renewal in Mission», er det sikkert med tanke på de aspekter vi nettopp har antydnet. Det er i denne forbindelse viktig å være oppmerksom på at det engelske «in» betegner atskillig mere enn det skandinaviske «i», og at overskriften derfor ikke kan gjengis med «Fornyelse i misjon». Det er ikke bare en fornyelse *av* misjonen som historisk/aktuell størrelse det er tale om men også, ja først og fremst en fornyelse av Kristi kirke *til* misjon og *gjennom* misjon. Kirken er qua kirke, som KVR's generalforsamling i New Delhi 1961 så sterkt fremholdt, en *misjonerende* kirke. Misjon og kirke må sees i ett perspektiv.

Når Kirkenes Verdensråd og Det internasjonale misjonsråd besluttet å gå sammen, var det nettopp ut fra den overbevisning at kirke og misjon er identiske realiteter. Det er de som er skuffet over at misjonsdimensjonen ikke har fått et så klart uttrykk i Verdensrådets virksomhet som de hadde ventet. Og det kan nok være at denne dimensjon kunne og burde ha vært sterkere understreket. Slik vi ser det, er det imidlertid et annet moment som gir større grunn til bekymring, nemlig den aksentforskyvning som må sies å ha funnet sted i de senere år, fra budskapet selv og den beste måte å formidle dette på, til dets sosialetiske aspekter og implikasjoner. Også de siste hører med i bildet, men spørsmålet er hva som skal og må ha *prioritet*. Denne aksentforskyvning gjelder Verdensrådet som helhet, men først nå er den for alvor blitt merkbar også i misjonsavdelingen. Det er symptomatisk at det på det siste møte i styret for misjonsavdelingen — i Genève ifjor sommer — fra amerikansk hold ble foreslått å forandre formålsparagrafen slik at det sosiale sikte kommer klart til uttrykk. Slik denne paragraf hittil har lydt, er det forkynnelsen av evangeliet som fremholdes som misjonens mål — forkynnelsen av evangeliet for alle mennesker i den hensikt at de skal komme til tro på Kristus og bli frelst.

Vi sa at aksentforskyvningen i retning av det sosialetiske gjør

seg gjeldende i Verdensrådet som helhet. Men et forbehold må tas med hensyn til det viktige, men ikke tilstrekkelig påskjonnede sekretariat for Faith and Order, altså den instans i hovedadministrasjonen som behandler spørsmål som angår kirkens tro og orden. Av de dokumenter som er utarbeidet for de seks seksjoner generalforsamlingen i Uppsala vil bli oppdelt i, står dokumentet for seksjon I — Faith and Order-seksjonen — i en særstilling. Som helhet betraktet er dette dokument en klar bekjennelse til bibelsk, historisk kristendom.

Dessverre kan det ikke sies at dokumentet for seksjon II — misjonsseksjonen — er tilsvarende klar. Den aksentforskyvning vi har pekt på, kommer kanskje aller tydeligst til uttrykk nettopp i misjonsdokumentet, — forskjellen mellom de synsmåter dette dokument hevder, og de som fremholdes i f. eks. «A Theological Reflection on the Work of Evangelism» (utgitt av Kirkenes Verdensråd 1959) — er til å ta og føle på.

Aksentforskyvningen er nok et resultat av flere faktorer, bl.a. det leder- og generasjonsskifte Verdensrådet nå opplever, og — ikke minst — den historiske situasjon verden som helhet idag står midt oppe i. Men forøvrig er det ikke slik at Verdensrådet *fører an* i «utviklingen». Det bare *følger efter*, dvs. det avspeiler de krefter og tendenser som gjør seg gjeldende i medlemskirkene. Pastor Philip Potter, den nåværende leder av misjonsavdelingen, kom inn på dette i sin store tale til Centralkomiteen (Kreta 1967) om «Evangeliseringen og Kirkenes Verdensråd». I et land hvor Verdensrådet har over 30 medlemskirker, sa han, åpenbarte en meningsmåling som ble foretatt for en tid siden, at av de forskjellige former for misjon var humanitær hjelpevirksomhet den som ble verdsatt høyest og som møtte minst motstand. Med forkynnelsen var det omvendt: den møtte størst motstand og ble verdsatt lavest, — og omvendelsen viste seg å være det mest kontroversielle tema av alle.

Sin egen holdning til spørsmålet gav Potter uttrykk for i disse umisforståelige ord: «Kirkenes Verdensråd må være på vakt mot den fare det stadig står overfor, nemlig faren for å fremholde tjeneste og profetisk vidnesbyrd i sosiale og økonomiske anlig-

gender på bekostning av evangelisering — eller omvendt. La oss ikke adskille hva Gud har sammenføyet i sin skapende og frelsende handling i historien og i sitt løfte når historien har nådd sitt mål.»

II

Men la oss være fair og la dokumentet selv få tale!

Det utkast — noe annet er det ikke — som foreligger, har tre avsnitt. For tydelighets skyld gjengis overskriftene til disse ikke bare i norsk oversettelse, men også slik den engelske, den tyske og den franske utgave av seksjonsdokumentene presenterer dem:

1. Evangeliet er det glade budskap om den nye menneskehet — The Gospel as good news of a renewed humanity; Das Evangelium ist die frohe Botschaft der neuen Menschheit; L'Évangile, bonne nouvelle d'une humanité renouvelée.

2. Frihet til misjon — Freedom for mission; Freiheit zur Sendung; Libre pour la mission.

3. Fornyelse gjennom håp — Renewal in hope; Aufbruch zur Hoffnung; Renouveau de l'espérance.

I det første avsnitt fremholdes det at Gud i Jesus Kristus har engasjert seg i en sendelse til menneskene; at i Jesus Kristus kommer målet for hele skapningen til uttrykk; at i og med at vi eier dette håp er ikke noe oss uvedkommende; at Gud omvender oss til seg selv for at vi skal tjene våre medmennesker; og at formidling av det glade budskap innebærer dialog.

I det annet avsnitt gjør tre synspunkter seg gjeldende: Fornyelse til misjon som Åndens gjerning, konsentrasjon av misjonen om de spørsmål hvor spenningen idag er størst (som f. eks. bevegelsene for omveltning i stats- og samfunnsliv med sikte på å sikre sosial rettferdighet, dialog med ikke-kristne og «religiøse subkulturer»), og frihet til å ta i bruk nye metoder i misjonen, i den lokale menighet og videre utover.

I det tredje avsnitt presiseres det at misjonens mål er å formidle budskapet om den nye menneskehet. Å forkynne dette budskap betyr å ta del i medmenneskers strid og smerte. Dette er veien og må være det, for vi er i hans følge som bragte håp til

verden gjennom sin død på korset. «Bare på denne måte kan menneskeslekten idag motta løftet om at alt vil bli nytt og allerede her og nå begynne å leve det liv i fornyelse som Guds seier vil føre den frem til.»

I likhet med de andre seksjonsdokumenter har også misjonsdokumentet en «kommentar», hvor synsmåtene blir nærmere utviklet, bl. a. gjennom sitater fra og/eller henvisninger til bøker, artikler, rapporter osv. Av særskilt betydning for utarbeidelsen av utkastet, det sies uttrykkelig, har «The Church for Others» vært, denne bok som sammenfatter resultatene av KVR's studiearbeid i de senere år omkring emnet «Menighetens misjonsstruktur», resp. «Strukturer for misjonerende menigheter».

Når det tross den relativt utførlige kommentar er forbundet med visse vanskeligheter å tolke dokumentet, har dette dels språklige og dels saklige årsaker.

Hva de språklige årsaker angår, er det de betydningsnyanser de tre nevnte utgaver av dokumentet åpenbarer, vi sikter til. Endog selve hovedtemaet får en forskjellig betydningsnyanse på de forskjellige språk: Det engelske «Renewal in mission» (et uttrykk vi allerede har talt om) gjengis på tysk med «Aufbruch zur Sendung» og på fransk med «Renouveau de la mission». Det kunne nevnes en rekke eksempler, men vi må nøye oss med ett: setningen «If we have this hope, everything is now our business» lyder i de andre utgaver slik: «Wer solche Hoffnung besitzt, hat Zeit für die Gegenwart» og «Si telle est notre espérance, rien ne peut nous rester étranger» — og blir med ett ikke lenger oppsiktsvekkende og utfordrende.

Men også i saklig henseende lar dokumentet atskillig tilbake å ønske, og vi tenker da like meget på kommentaren som på selve dokumentet. Uttrykksmåten er upresis, og teologien uklar. Selv om et «synoptisk» studium av «tekstene» i noen grad klarer begrepene, blir det nok av spørsmålstegn i marginen. Guds og menneskets plass i frelsen er ikke tydelig definert, heller ikke forholdet mellom kirken og verden. Kan resultatet av en samtale mellom kristne og ikke-kristne hvor begge parter bevisst er innstillet på å lytte, uten videre hevdes å være Åndens gjerning? Er

det riktig å si at menighetsstrukturer og kirke-ordninger er like meget et verk av Den hellige ånd som de bibelske skrifter er det? Eller at misjonens siktepunkt er etableringen av en sant menneskelig eksistens i et rettferdig samfunn?

Ikke desto mindre opererer Uppsala-utkastet med hva vi kan kalle et trinitarisk misjonssyn. Dette syn, som har Mesterens ord i Joh. 20:21f som sitt signatur og sentrum, er et typisk trekk i våre dagers misjonstenkning, både den protestantiske og den romersk-katolske. Misjonen er Faderens, Sønnens og Åndens misjon. Ikke minst fremheves i vårt dokument Den hellige ånd som det handlende subjekt i misjonen (og i kirkens liv og arbeid i det hele). Midlet for Åndens gjerning, det hevdes bestemt, er Ordet: «Bare når menigheten er rotfestet i evangeliet, kan den være et levende Kristus-brev.» «For å bli fornyet må en menighet være bestemt av Bibelen.» Vekselvirkningen mellom fornyelse og misjon, dvs. fornyelsen som forutsetning for misjonen og misjonen som forutsetning for fornyelsen — beskrives bl. a. slik: «En kirke som påny bekrefter sin forpliktelse til å være en misjonerende kirke, blir ved Den hellige ånd gjennom misjonen en fornyet kirke.»

Misjonsdokumentet har imidlertid også andre trekk som, slik vi ser det, må karakteriseres som verdifulle. Vi sikter f. eks. til forståelsen av misjonen som Guds verk i *hele* verden (Vesten så vel som Asia og Afrika) og — like viktig — som ett med overskridelse av ikke bare geografiske, men også sosiologiske og andre grenser. Det er den inkluderende målsetning KVR's misjonskommisjon har gått inn for, vi konfronteres med, jfr. verdenskonferansen i Mexico City 1963 og den offisielle rapport fra denne (med den betegnende tittel «Witness in Six Continents»).

Verdifulle trekk er videre understrekningen av nødvendigheten av solidaritet med dagens lidende og kjempende menneskeslekt og av behovet for arbeidsformer som svarer til vår nye verden i oppbrudd og omveltning samt fremhevelsen av at kirken som helhet må engasjeres i misjonen.

III

Vår *kritikk* av dokumentet gjelder — som vi allerede har antydnet — den sosialetiske slagside det har fått. Det gir ingen *balansert* fremstilling av det emne det behandler. Det er visse aspekter som aksentueres på bekostning av andre, — eller som det kanskje riktigere kan sies: Det er ett aspekt som dominerer på en slik måte at det skjer en forskyvning fra det spesifikt teologiske til det humane og sosiologiske, fra Guds forsoningsverk i Kristus til menneskeligheten og dens virkeliggjørelse i de medmenneskelige relasjoner. *Forkynnelsen* har ikke fått den sentrale og avgjørende plass den har krav på ifølge det budskap og oppdrag kirken har fått seg betrodd.

Dokumentets Kristus er ingen blott og bar menneskelig Kristus — her tales ikke bare om hans liv og tjeneste og eksempel, men også om hans død og oppstandelse. Men det er samtidig Kristus som det sanne menneske og hodet for den nye menneskehet som holdes frem, — og som står i sentrum.

Kanskje det klareste uttrykk for denne orientering er den beskrivelse kommentaren gir av nøkkelbegrepet «det nye menneske», resp. «den nye menneskehet». Man siterer her med full tilslutning den utførlige redegjørelse «The Church for Others» har om dette begrep og hvor det fremholdes at det rette mål for dagens misjonsvirksomhet ikke — som tidligere — kan være «Christianization» (dvs. å føre mennesket til Gud gjennom Kristus og hans kirke), men «humanization»: «Today the fundamental question is much more that of *true* man, and the dominant concern of the missionary congregation must therefore be to point to the humanity in Christ as the goal of mission.»

Det er disse tendenser i KVR som har utløst den til dels voldsomme kritikk mot dette hos de «konservative evangeliske», — en gruppe eller bevegelse som forøvrig langt fra er homogen, ikke en gang når det gjelder forholdet til Verdensrådet, — Billy Graham uttalte således efter den store konferanse for evangelisering som de konservative evangeliske holdt i Berlin 1966, at han betraktet dette møte og den bevegelse det var en eksponent for, ikke som et alternativ til, men som et supplement til KVR.

Dette har på sin side gang på gang gitt uttrykk for ønske om kontakt og samarbeid med de konservative evangeliske.

En avvisende holdning fra KVR's side vis-à-vis de konservative evangeliske ville ikke bare være en fornektelse av den ekumeniske idé, men også en skjebnesvanger undervurdering av styrken i og omfanget av den bevegelse det er tale om. Det er tilstrekkelig å vise til den kongress som de to største grupper innen denne bevegelse holdt i Wheaton, Illinois, USA 1966 om «Kirkens verdensvide misjon», og den høytidelige og fyldige uttalelse den vedtok om dette emne (trykt i sin helhet bl. a. i *The International Review of Missions*, utgitt av KVR's misjonsavdeling). Kongressen, som talte over 900 delegater, representanter for 150 misjonsselskaper og — styrer med over 13 000 misjonærer, var — som det sies i forordet — «ecumenical and irenic», og hva den ville, var intet annet enn å artikulere sitt syn «within the context of historic orthodoxy». Kirkens største oppgave, heter det, er å forkynne evangeliet for alle folk. Og evangeliet er budskapet om Gud-mennesket Jesus Kristus, den korsfestede og oppstandne, forsoneren som har fridd oss fra våre synder med sitt blod, og som tilbyr oss samfunn med seg og dermed et nytt liv, en ny tilværelse — gjennom omvendelse og tro.

Kirkens enhet og kirkens misjon hører på det nøyeste sammen, heter det videre. Når Frelseren bad om «at de alle må være ett», var det «for at verden kan tro at du har utsendt meg» (Joh. 17) — enhet og utsendelse er altså korrelater. Det er bemerkelsesverdige at det i denne forbindelse uttrykkelig sies at enheten ikke bare er en åndelig enhet, men en enhet som må få et *synlig* uttrykk i verden.

At de konservative evangeliske ignorerer den sosiale dimensjon i det kristne budskap, slik det stadig hevdes, er ikke riktig. Wheaton-erklæringen gjør det klart at man vil *begge* deler: forkynne evangeliet for alle mennesker og gi uttrykk for Guds omsorg for sosial rettferdighet og menneskelig velferd. Når de evangeliske i det 20. årh. — til forskjell fra de evangeliske i det 18. og det 19. årh. — samlet seg *utelukkende* om forkynnelsen av evangeliet til personlig frelse, var det i reaksjon mot «det sosiale

evangelium». Men det betød ikke desto mindre at det bibelske perspektiv gikk tapt; for dette kjenner ingen motsetning mellom sosialt engasjement og evangelisk vidnesbyrd. Slik skildrer de konservative evangeliske selv sitt standpunkt. De har, hevder de, «omsorg for det hele menneske og dets behov».

Når vi har referert så pass utførlig fra Wheaton-erklæringen, er det for å vise at den fremstilling vi ikke sjelden møter av de ekumeniske bevegelser som henholdsvis de konservative evangeliske og KVR er eksponenter for, er en utillatelig forenkling – fremstillingen av den første som en bevegelse som går inn for forkynnelse av evangeliet, og av den siste som en bevegelse som går inn for sosial hjelpevirksomhet. *Både* den første og den siste har *begge* momenter med i sin målsetning. De to representerer ikke alternative standpunkter. På *disse* premisser å oppfordre til valg mellom dem, er ganske enkelt ikke forsvarlig. Det er en forskjell i aksentuering det er tale om. Og her kommer nødvendigvis den *teologiske* faktor inn, *forståelsen* av det bibelske budskap.

Sosialetikken er et ekte kristelig anliggende, en integrerende del av kristenlivet og kirkelivet som eskatologisk virkelighet. Vi må bare være på vakt slik at våre bestrebelse ikke ensidig samler seg om samfunnets fornyelse, men først og fremst om det som må ha prioritet: menneskets frelse. Kirkens primære oppgave er ikke å engasjere seg i sosiale foretagender, men å forkynne budskapet om Gud som livets store virkelighet, den Gud som har åpenbaret sitt vesen og sin vilje i Jesus Kristus.

Begge dimensjoner hører med i bildet: den guddommelige og den menneskelige, og nettopp i *denne* rekkefølge. Det var vel nettopp dette dr. Eugen Carson Blake, KVR's generalsekretær, siktet til da han i et intervju med sjefsredaktøren i *Vår Kyrka* nylig uttalte at bare den som er teologisk konservativ, kan være en kristen radikaler i sosiale spørsmål. Og han gjentok i denne forbindelse disse ord som han sluttet sin rapport til Sentralkomiteen med (Kreta 1967): «Jeg tror at Kirkenes Verdensråd kan best tjene den ekumeniske bevegelse i vår tid ved å satse like radikalt på en revolusjonært ny lydighet mot Kristus, som

konservativt å strebe efter å bevare det gamle budskap om den transcendenten Gud som tilkjennegir seg i Jesus Kristus, sin Sønn, vår Herre.»

Den vurdering vi har gjort gjeldende, vil vi gi en nærmere begrunnelse for i det følgende. For oversiktens skyld samler vi det vi har å si i denne forbindelse om følgende fire punkter: Ordet om forsoningen, Forståelsen av omvendelsen, Dialog og Struktur.

IV

Evangeliet som det glade budskap om *at Gud i Kristus har forsonet verden med seg selv* (2 Kor. 5 : 18ff, 1 Joh. 2 : 2 o.fl.), er i vårt dokument bare antydnet. Men nettopp ut fra det eskatologiske perspektiv Uppsala 1968 vil anlegge, ville det vært naturlig at forsoningen som vertikal virkelighet — i samsvar med det bibelske vidnesbyrd — hadde fått et sterkt og klart uttrykk. Det ord som KVR har valgt som siktepunkt for sin neste generalforsamling, står ikke isolert. Ordet i Åpenb. 21 må sees i sammenheng med det budskap denne bok som helhet bærer frem, nemlig budskapet om ham som elsker oss og har fridd oss fra våre synder med sitt blod, og som har gjort oss til et kongerike, til prester for Gud og sin Far (1 : 5f, jfr. 5 : 9f, 7 : 13f).

En forandring av formålsparagrafen i grunnreglene for KVR's misjonskommisjon (som Misjonsavdelingen er det administrative organ for), bør etter vår mening ikke komme på tale. Målet må fortsatt være å forkynne evangeliet for hele verden på en slik måte at mennesker kommer til tro på ham og blir frelst. At spørsmålet om «the nature of the salvation we proclaim» blir gjort til gjenstand for et inngående studium, finner vi derimot helt i sin orden. Nødvendigheten av en slik undersøkelse ligger åpent i dagen.

Forkynnelsen er altfor lite markert i vårt dokument. Og dog dreier det seg om et avgjørende trekk i den tjeneste vi er blitt betrodd. Slik Det nye testamente fremstiller det, er forkynnelsen av evangeliet kirkens — Guds folks — egentlige anliggende. For bare å minne om dette ord av Mesteren (merk det eskatologiske

siktepunkt!): «Dette evangelium om Riket skal forkynnes over hele jorderike til et vidnesbyrd for alle folkeslag, og så skal enden komme.»

Det er ifølge Det nye testamente gjennom forkynnelsen av evangeliet at vi får del i frelsen, dvs. får leve i syndsforlatelsens forhold til Gud — i kraft av forsoningen i Kristus, ved troen. Hva forstår egentlig dokumentet med «frelse», og med «synd», «skyld», «Guds vrede» og de andre begreper Bibelen opererer med? «Den uendelig kvalitative forskjell» mellom vår verden og Guds virkelighet, som er der og vil være der til tross for inkarnasjonen (som — og med rette — sterkt fremheves) og dens konsekvenser for menneskenes liv og fellesskap, er ikke blitt betonet som den burde. Det er hele veien sammenhengen mere enn motsetningen som fremstillingen sikter på å klarlegge. Men dermed elimineres også *spenningen* og *dynamikken* i forholdet Gud — mennesket.

Som nevnt er det menneskeheten — den nye menneskehet — som er den bærende idé i dokumentet. Vi skulle gjerne ha sett at det personale aspekt — altså det enkelte menneske — var blitt viet større oppmerksomhet. Riktignok kan man med bibelsk rett tale om «det nye menneske» i Kristus som en kollektiv størrelse (jfr. f. eks. Ef. 2 : 15), men denne betegnelse — «det nye menneske» — anvendes dog også om det *enkelte* kristenmenneske (Ef. 4 : 24, jfr. Gal 6 : 15, 2 Kor. 5 : 17). Men også bortsett fra dette bestemte uttrykk taler apostelen i sine brever flere ganger om fornyelse i *individuell* betydning (2 Kor. 4 : 16, Kol. 3 : 10 o. fl.).

I denne forbindelse skulle vi også gjerne ha sett at det var gjort klart at samfunnet med Kristus er knyttet til nådemidlene. Ordet og sakramentene, og det fellesskap om disse som gudstjenesten formidler, sies det intet om i dokumentet, — bortsett fra noen ord om Skriften som veiviser. Men kan vi tale om fornyelse uten samtidig å tale om de hellige realiteter den springer frem av og er betinget av?

Det annet punkt i vår kritikk gjelder *omvendelsen*. Vårt dokument understreker at Kristus er Guds tilbud til oss om vår sanne menneskelighet, formidleren av en ny menneskelig eksistens. Det opereres med tre synspunkter — et personlig, et kollektivt og et kosmisk. Av disse er det imidlertid det midterste som oppmerksomheten samles om, altså igjen det sosialetiske aspekt. Omvendelse er omvendelse til nestekjærighet.

Det ville ha vært verdifullt om omvendelsens karakter av personlig valg og holdning var blitt tydeligere markert. Omvendelsen *må* sikte på medmenneskelighet, *må* føre til et liv i lydighet og tjeneste. Men den er dog først og fremst en bevisst tilslutning til den kristne tro fra det enkelte menneskes side, en «gjennomgripende, personlig re-orientering». Det er ganske interessant at nettopp slik forstås og fremstilles omvendelsen av to så forskjellige kirkemenn som amerikaneren, baptisten og evangelisten Billy Graham og den gresk-ortodokse teolog N. A. Nissiotis, jfr. deres i høy grad leseverdige artikler om emnet i *The Ecumenical Review* 1967 nr. 3.

Det er ikke minst på dette punkt at de konservative evangeliske har satt inn med sin kritikk. De hevder at aksenten hos KVR så avgjort ligger på det sosiale og ikke på det personlige, — på «change of society» og ikke på «change of man». At denne kritikk ikke er helt uberettiget, tør bl. a. misjonsdokumentet for Uppsala være et vidnesbyrd om. Det finnes innen medlemskirkene i KVR uten tvil en utbredt forståelse for omvendelsens karakter av individuell avgjørelse for evangeliet, men i de dokumenter Verdensrådet sender ut gjennom sitt hovedkvarter i Genève, er det nok nødvendig å fremheve denne karakter sterkere enn tilfellet har vært, — altså omvendelsen som det enkelte menneskes personlige tilslutning i tro til Guds frelsestilbud i Jesus Kristus.

Misjonsavdelingens arbeid med spørsmålet «omvendelse» får vi imidlertid det fulle kjennskap til først gjennom studiedokumentet «Conversion to God and Service to Man» som sammen med dokumentet «Renewal in Mission» vil bli lagt frem for generalforsamlingen. Dokumentet om omvendelsen inneholder

atskillig godt, Vi tenker f. eks. på den vilje til å forstå omvendelsen ut fra Den hellige skrift som preger undersøkelsen fra først til sist. Det er den *bibelske* forståelse av begrepet det dreier seg om. Sammenhengen mellom omvendelsen og dåpen, – for bare å nevne dette ene trekk – understrekes sterkt. «Diskusjonen om hvor vidt dåpen eller omvendelsen markerer kristenlivets begynnelse, fremstår som et falsk alternativ», heter det. «Disse to uttrykk er knyttet til hverandre, og en absolutt prioritet kan ikke oppstilles. Den felles virkelighet som ligger bak begge, er Den Hellige Ånd.» Eller som det også sies: «Det eneste nytestamentlige grunnlag for omvendelsen er det kristologiske», – med henvisning til Rom. 6, hvor omvendelse/dåp er satt i nøyeste forbindelse med Kristi død og oppstandelse.

Det er umulig å gå i enkeltheter. Vi nevner bare at det nytestamentlige omvendelsesbegrep ifølge undersøkelsen innebærer at omvendelsen er en personlig re-orientering mot Gud, at omvendelse og helliggjørelse ikke kan skilles, at omvendelse er deltagelse i en bevegelse som er rettet fremad, og at omvendelsens kontekst er Gudsrikets komme i og gjennom Jesus Kristus.

I forbindelse med det siste punkt gjøres det gjeldende at den treenige Gud er omvendelsens subjekt, at kallet til omvendelse er uløselig knyttet til befalingen om å forkynne evangeliet for folkene, og at omvendelsen har en eskatologisk karakter, dvs. at den er begynnelsen til en gjenskapelse av kosmos, en fornyelse av alle ting.

Alt dette er etter vår mening verdifullt. Men det finnes også uttalelser som vi ikke kan underskrive, som f. eks. uttalelsen om at «tjenesten for medmennesket kan i seg selv være et fullgyldig uttrykk for en reorientering mot Gud», eller uttalelsen om at omvendelsen har å gjøre med kirkens karakter av «salt», med dens oppgave å være en del for helheten. I forbindelse med denne pars pro toto-tanke hevdes det at man ikke må begrense omvendelsen til de få som frelses. Forkynnelsen av omvendelsen skal resultere i et representativt svar fra de få for alles skyld. I arbeidet for utbredelsen av evangeliet er det et spørsmål om man ikke bør sikte på en representativ snarere enn en numerisk vekst.

Personlig kan vi ikke godta denne tale om representasjon. Det bibelske belegg er, så vidt vi forstår, uttrykket «førstegrøde». Men det tør være innlysende at dette uttrykk, som forekommer flere ganger hos Paulus (og en enkelt gang i Jakobs brev og Åpenbaringsboken), *ikke* kan anføres til støtte for tanken om omvendelsens representative karakter, resp. om en representativ vekst til forskjell fra en numerisk vekst. «Førstegrøde» betyr de første kristne, begynnelsen til innhøstningen. The New English Bible oversetter det greske ord det er tale om, dels med «first-fruits», dels med «the first convert(s)» (Rom. 16 : 5, 1 Kor. 16 : 15). Kallet til omvendelse er ifølge Skriften et kall til radikal avgjørelse, et kall som i sakens natur rettes og må rettes til det enkelte menneske.

Når det hevdes at omvendelsen idag må sees i et eskatologisk og kosmisk perspektiv (hva det gjelder er intet mindre enn «the true future of the whole creation»), og når man til støtte for denne oppfatning viser til en uttalelse av biskop Newbigin i en artikkel i *The International Review of Missions* 1965 nr. 2, så er å si at Newbigin i denne artikkel også understreker omvendelsens *personlige* dimensjon. Omvendelsens kontekst i Det nye testamente, skriver han, er kunngjøringen av Gudsrikets komme, og det er i denne sammenheng de anførte ord av ham forekommer. Men umiddelbart før disse ord, beskrives omvendelsen som «the call for radical decision». Og nettopp dette kall er det misjonens oppgave å formidle. «Missions are concerned with the radical conversion that leads men to explicit allegiance to Jesus Christ». Denne sannhet, sies det, må spesielt fremheves idag. For «missions are tempted to be conformed to this world.»

VI

Om *dialogen* heter det at det i vår pluralistiske verden bare er gjennom denne at «kristne kan bekrefte sin felles menneskelighet med bekjennere av andre religioner», og videre at deres oppgave i denne sammenheng er å gjøre kjent at «i Jesus Kristus er grunnlaget lagt for en ny menneskeslekt». Men når det så skal gjøres rede for *hvordan* budskapet best kan formidles, er det bare

én ting som nevnes (og det til og med fire ganger i det korte avsnitt det her er tale om), nemlig «listen». *All* avhenger av at den kristne partner i samtalen lytter, og lytter rett. Men til dette er å si: Har vi ikke også en annen oppgave? Er ikke vårt oppdrag å overbringe et budskap av så livsviktig og avgjørende karakter at vi må formane, ja bønnfalle de mennesker vi taler med om dette, å *ta imot det og tro på det*? Det er nettopp disse uttrykk Det nye testamente bruker i forbindelse med presentasjonen av evangeliet for menneskene (jfr. Ap.gj. 28 : 23ff, 2 Kor. 5 : 20).

En langt bedre definisjon av dialog er den vi finner i rapporten fra verdenskonferansen i Mexico City 1963, — evangeliet som selve saken i den samtale den kristne engasjerer seg i, er her klart erkjent og uttrykt:

«True dialogue with a man of another faith requires a concern both for the Gospel and for the other man. Without the first, dialogue becomes a pleasant conversation. Without the second, it becomes irrelevant, unconvincing or arrogant.»

Presiseringen av «listening» som den sentrale faktor i dialogen har sammenheng med denne tanke som blir så sterkt fremhevet i våre dager, — at Kristus er i den ikke-kristne situasjon *før* den kristne misjonær kommer, *før* det kristne budskap blir forkynt. Vi kan ikke se det annerledes enn at det her foreligger en sammenblanding av den første og den annen artikkel. Like så sant som det er at Kristus er også i de ikke-kristne samfunn, kulturer og religioner i *skapelsens* forstand, like så sant er det at han *ikke* er der i *forløsningens* forstand før ordet om ham lyder. Å *forkynne* dette ord er misjonens oppgave og mål.

Dialogen som arbeidsform er både berettiget og nødvendig. Det er dens sammenknytning med en bestemt og efter vår mening tvilsom teologi som gjør den problematisk. Dialogen må innebære forkynnelse, vidnesbyrd. Den må ha det bevisste sikte å vinne den ikke-kristne partner for Kristus.

Når det syn vi har referert, kan gjøres gjeldende, er det fordi man ut fra tanken om Kristi kosmiske herrevelde mener å kunne hevde at Kristus er virksom ikke bare innenfor, men også utenfor kirkens murer. Enten det gjelder de ikke-kristne religio-

ner eller Vestens sekulariserte samfunn er *han* der. Tegnene på hans nærvær er de samme, men det er bare gjennom troen de kan tydes og forstås. Man knytter her bl. a. til teologen og religionsfilosofen Paul Tillich, jfr. hans ord om «kirken utenfor kirken», resp. «den skjulte kirke» og «den åpenbare kirke».

Det er nok denne forståelse av Kristi nærvær og virksomhet i hele verden, hans nærvær og virksomhet ikke bare som Herre, men også som Frelser, og altså uavhengig av hvor vidt ordet om ham har lydt eller ikke, — som forklarer at vårt dokument ikke inneholder noen appell om evangelisering, og at det i det hele ikke nevner at gjennomføringen av dette oppdrag — evangeliseringens oppdrag — har hast. Hvis Kristus allerede er i den ikke-kristne situasjon (i den betydning vi nettopp nevnte), hvorfor er det da nødvendig å forkynne budskapet om ham? Forat man skal *vite* at han er der? Men hvor blir det i så fall av spenningen og dynamikken i misjonen, av dens karakter av eksistensiell avgjørelse i og med det budskap den er bærer av?

VII

Til slutt noen ord om *struktur*-spørsmålet.

Utgangs- og orienteringspunktet for behandlingen av dette spørsmål er satsen — så karakteristisk ikke bare for denne del av dokumentet, men for dokumentet som helhet — at vår oppgave er «to make the world's agenda our business». Likesom Jesu virksomhet var et direkte svar på verdens nød slik han opplevde denne, må også vår virksomhet være bestemt av den «dagsorden» verden presenterer oss for. De kristne er kalt til å ta del i Kristi fortsatte gjerning i historien, men dersom denne tjeneste skal lykkes, må kirkenes liv og formene for dette stadig fornyes. I en verden som er gjenstand for radikal forandring og hvor pluralismen får mer og mer makt, er det i det kristne arbeid et skrikende behov for mobile strukturer av forskjellig slag. Hva dokumentet sier om denne sak, inkl. den fare som truer kirken fra hva man kaller «morfologisk fundamentalisme» — har i høy grad krav på oppmerksomhet.

En enkelt uttalelse i denne forbindelse er imidlertid av en slik

karakter at man uvilkårlig stusser. «All institutions of church life are provisional», heter det.

Her skulle det nok ha vært skjelnet mellom menneskelige eller sosiologiske, og altså tids- og situasjonsbestemte, former av kirkeliv, og de former som kirken som guddommelig virkelighet i vår verden har skapt seg, og som den ikke kan være foruten. I et foredrag om det normative i de nytestamentlige menighetsformer, holdt på en nordisk ekumenisk studiekonferanse for noen år siden, uttalte professor Nils Alstrup Dahl at det er fem grunnelementer — hans eget uttrykk — som er konstituerende for menigheten og som den derfor ikke kan oppgi. Disse fem er: evangeliet, dåpen, den lokale forsamling, nattverdfeiringen og «nøklemakten». I en eller annen form bør det som her er pekt på, få sin plass i dokumentet.

Nødvendigheten av «joint action for mission» blir sterkt understreket, og med rette. Men også her er det en énsidig og summarisk fremstilling som gis. «Den bruk vi gjør av våre felles ressurser i mennesker og penger må bli bestemt ut fra det behov som foreligger, og ikke ut fra historiske forhold og tradisjonelle arbeidsformer», heter det. Og videre: «Kirkens misjon har som sitt mål å samle alle mennesker til ett. Kirkens splittelse er en fornektelse av dette mål.»

I og for seg er dette synspunkt selvsagt riktig. Hva vi vil sette fingeren på, er den tendens til relativisering av de tros- og overbevisningsposisjoner konfesjonene er uttrykk for, som synes å ligge bak både disse og andre uttalelser, jfr. de tilsvarende uttalelser i *The Church for Others* (s. 35, 91): «In mission every denominational difference is irrelevant.» «When men and women join together in mission, divisions and denominational differences no longer make sense.»

Utkastet for seksjon II bærer sterkt preg av KVR's studium i de senere år omkring emnet «The Missionary Structure of the Congregation», resp. «Structures for Missionary Congregations», — det er symptomatisk at, som vi allerede har antydnet, langt de fleste henvisninger i kommentaren til vårt dokument gjelder «The Church for Others», boken som gir en sammenfatning av

de foreløbige resultater av struktur-undersøkelsen. Kirken eksisterer ikke for seg selv, hevdes det, men for andre, for verden. I sine prisverdige og meget energiske forsøk på å gjøre alvor av denne i og for seg helt riktige tanke, har de teologer og sosiologer som har vært virksomme i dette studiearbeid, funnet det nødvendig å gjennomføre en aksentforskyvning fra «kirken» til «verden». Den riktige rekkefølge er Gud-verden-kirken, ikke Gud-kirken-verden. Det er *verden* som er skueplassen for Guds virksomhet, inkl. hans frelsende virksomhet. Og verden betyr i denne sammenheng historien, menneskeheten. Det er, sier de mest ytterliggående representanter for dette syn, omvendelse til *verden* det gjelder. Det ekte kristne forstås som ett med det ekte menneskelige, det ekte medmenneskelige.

Det menneskelige, det medmenneskelige er all ære verd. Men det er intet spesifikt kristelig ved dette. Det som gir medmenneskeligheten som livsholdning *kristelig* kvalitet, er dens forankring i den virkelighet som er selve hjertet i det apostoliske budskap: forsoningen som Guds forlikelse av verden med seg selv gjennom Kristi fullbrakte verk.